

Gdańsk, 17.05.2020

Prof. dr hab. Lucyna Kopciewicz
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Pedagogiki
Uniwersytet Gdański

Recenzja

**dorobku naukowego i organizacyjnego dr Iwony Chmury-Rutkowskiej,
przygotowana w związku z postępowaniem habilitacyjnym, wszczętym przez
Radę Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w
Poznaniu w dniu 27.03.2020**

Recenzję przedkładam w odpowiedzi na pismo Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im Adama Mickiewicza w Poznaniu, prof. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej, w sprawie dokonania oceny kwalifikacji naukowych i wyrażenia stanowiska w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych dr Iwonie Chmurze-Rutkowskiej.

W przedstawionej opinii odnoszę się do wymagań, które powinien spełniać kandydat w postępowaniu habilitacyjnym, określonych w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Ocenę osiągnięć naukowo-badawczych, aktywności w ramach współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego opieram na przedłożonej dokumentacji oraz załączonych publikacjach, pośród których monografia pt. „Być dziewczyną- być chłopakiem i przetrwać. Płeć i przemoc w szkole w narracjach młodzieży” została wskazana jako główne osiągnięcie naukowe.

Materiał do oceny zawiera kolejne monografie oraz zestaw artykułów naukowych i opracowań zamieszczonych w czasopismach naukowych i opublikowanych jako rozdziały w książkach.

Uwagi ogólne, przebieg kariery, biografia zawodowa

Pani dr Iwona Chmura-Rutkowska jest absolwentką kierunków pedagogika i socjologia, które ukończyła na Wydziale Studiów Edukacyjnych i Wydziale Nauk Społecznych w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2003 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Kulturowe i społeczne negocjowanie tożsamości współczesnych kobiet i mężczyzn (na przykładzie wybranych czasopism oraz w świadomości młodych dorosłych)”, napisanej pod kierunkiem profesora Zbigniewa Kwiecińskiego. Po uzyskaniu stopnia doktora Pani dr Chmura-Rutkowska pracuje do chwili obecnej na stanowisku adiunkta w Zakładzie Socjologii Edukacji na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu.

Obecne zainteresowania badawcze Habilitantki są pokłosiem Jej wcześniejszych zainteresowań problematyką społecznego i kulturowego konstruowania płci kulturowej, badaniem mechanizmów jej konstruowania, mechanizmów dyskryminacji i wykluczania ze względu na płeć. Obszary Jej aktywności naukowej i popularyzatorskiej związane są z problematyką socjalizacji, kulturą popularną i kulturową przestrzenią szkoły. W tym okresie aktywności naukowej Habilitantki dostrzec można intensyfikację podejmowanych prac badawczych - projekty badawcze realizowane w następstwie procedury konkursowej, finansowane w ramach konkursów krajowych i środków Unii Europejskiej, podejmowanie naukowej współpracy oraz systematyczny przyrost dorobku publikacyjnego - monografie, artykuły publikowane w czasopismach i rozdziały w książkach, bardzo znaczącą aktywność konferencyjną (54 wystąpienia konferencyjne), liczny udział w konferencjach dydaktycznych. Habilitantka włącza się we współpracę z otoczeniem społecznym macierzystej Uczelni i organizacjami pozarządowymi. Imponująco przedstawia się również lista szkoleń, w których uczestniczyła dr Iwona Chmura - Rutkowska w latach 2004-2019, co świadczy o wzbogacaniu i doskonaleniu własnego warsztatu dydaktycznego i badawczego o nowe narzędzia, wątki tematyczne i umiejętności.

Dorobek naukowy - ogólna charakterystyka

Dorobek publikacyjny zgromadzony po uzyskaniu stopnia doktora jest pokaźny, oryginalny i bogaty tematycznie. Tworzą go: 3 monografie, w tym monografia będąca głównym osiągnięciem naukowym, 11 artykułów naukowych (autorskich i współautorskich) opublikowanych w czasopismach z wykazu JRC oraz listy ERIH, 2 artykuły naukowe opublikowane w czasopismach naukowych z innych baz, 20 rozdziałów napisanych w języku polskim i 4 rozdziały w języku angielskim opublikowane w pracach zbiorowych. Dorobek naukowy Habilitantki tworzą również imponująca, trzypięciotomowa publikacja wieloautorska dokumentująca projekt badawczy „Gender w podręcznikach szkolnych” (2016) oraz „Historia ludzi. Historia dla ludzi...” (2013, również wieloautorska).

Trzeba zaznaczyć, że dorobek naukowy Pani dr Iwony Chmury-Rutkowskiej jest znany i szeroko cytowany. W momencie tworzenia dokumentacji awansowej indeks h wynosił 6, a liczba cytowań - 89. Obecnie liczba cytowań wynosi 136, co świadczy o rzeczywistej obecności prac badawczych Habilitantki w obiegu naukowym. Do najczęściej cytowanych prac należą te, które są pokłosiem projektów badawczych - „Mężczyźni na przełęcz życia...” (projekt KBN, współautorstwo z Joanną OstroUCH), „Przemoc rówieśnicza w gimnazjum” (projekt NCN) oraz „Gender w podręcznikach szkolnych” (Program Obywatele dla Demokracji, fundusze EOG).

Naukowy dorobek podoktorski Habilitantki poświęcony jest problematyce mechanizmów socjalizacyjnych i edukacyjnych oraz skutkom praktyk wzmacniających stereotypy i uprzedzenia związane z płcią. Wiele miejsca w przygotowanych przez dr Iwonę Chmurę-Rutkowską opracowaniach poświęca się kulturowym i społecznym uwarunkowaniom kształtowania płci kulturowej, tożsamości płci, dyskursom kobiecości i męskości w kulturze popularnej. Olbrzymie uznanie przyniósł Habilitantce szeroko zakrojony projekt analizy dostępnej oferty podręczników szkolnych i ówczesnej podstawy programowej z punktu widzenia kulturowej konstrukcji płci oraz zagadnień emancypacyjnych, równościowych i antydyskryminacyjnych.

Jak podkreślałam wcześniej, naukowy dorobek Habilitantki w dużej części jest wynikiem podejmowanych prac badawczych i pozyskiwania funduszy na ich realizację. Zatem autorskie zamierzenia badawcze w poszczególnych obszarach problemowych dorobku Habilitantki nigdy nie funkcjonowały jako „ogólny zarys” tego, co się chce „jakoś zbadać”. Zawsze miały one strukturę projektów badawczych, indywidualnych i zbiorowych -

przemyślanych, o dobrym osadzeniu teoretycznym, dobrze skonstruowanych metodologicznie i przekonująco uzasadnionych. Projekty te już w momencie powstawania poddawane były rygorystycznej ocenie recenzentów. I pewnie dlatego w dorobku naukowym dr Iwony Chmury-Rutkowskiej nie ma publikacji słabszych. Są wyłącznie dobre i bardzo dobre, a wiele z nich osiągnęło status publikacji, które trzeba znać, poruszając się w podobnym obszarze problemowym. Związek praktyki badawczej połączonej z wysiłkiem na rzecz pozyskiwania publicznych funduszy na badania wyróżnia dr Iwonę Chmurę-Rutkowską na tle wielu innych kandydatów ubiegających się o stopień doktora habilitowanego. Taki sposób rozumienia nauki i realizowania praktyki badawczej, nie zapominając o solidnym warsztacie badawczym, został z pewnością ukształtowany przez Profesora Zbigniewa Kwiecińskiego - promotora prac magisterskiej i doktorskiej Habilitantki oraz pierwszego recenzenta (recenzenta wydawniczego) głównego osiągnięcia naukowego dr Iwony Chmury-Rutkowskiej.

Problematyka dyskursów kobiecości i męskości w tekstach kultury popularnej wiąże się z pierwszymi pracami badawczymi i publikacjami naukowymi w dorobku doktorskim i poddoktorskim Habilitantki. Badanie reprezentacji kobiecości i męskości traktowanych jako tożsamościowe skrypty dostępne w tekstach kulturowych (czasopismach) jest wciąż obecna w praktyce badawczej Habilitantki i ewoluowała w kierunku analiz stereotypów płci obecnych i wzmacnianych w kulturze cyfrowej, która - wbrew oczekiwaniom teoretyków i badaczy Internetu (nowych mediów) - nie stała się przestrzenią, w której płęć kulturowa przestała się liczyć. Wyniki badań dr Iwony Chmury-Rutkowskiej zwracają uwagę na kształtujące potencjały i wizualne przekazy socjalizacyjne płynące do odbiorców z tych znaczących dla nich miejsc i przestrzeni społecznych. Istotnym problemem podejmowanym w empirycznych odsłonach i nowych ujęciach teoretycznych w tym obszarze są zagadnienia kultury cyfrowej i cyfrowej partycypacji młodzieży. Zaangażowanie Habilitantki we współpracę badawczą z prof. Jackiem Pyżalskim (projekty Youth, digitalisation and gender equality; EIGE oraz Lights4Violence, Lights, Camera and Action Against Dating Violence; Horizon 2020) z pewnością przyczynią się do większego umiędzynarodowienia dorobku publikacyjnego dr Iwony Chmury-Rutkowskiej i będą źródłem nowych pomysłów badawczych.

Studia nad problematyką męskości są - częściowo - pokłosiem prac badawczych podjętych na etapie projektu doktorskiego, ale też nowych inspiracji - analiz doświadczeń socjalizacyjnych młodych mężczyzn wkraczających w wiek życiowej stabilizacji. Badania te zostały zaprojektowane jako jakościowe, rozumiejące studium doświadczeń zinterpretowanych przez mężczyzn z ich podmiotowej perspektywy. Efektem projektu

badawczego (finansowanego przez Komitet Badań Naukowych) była między innymi znakomita publikacja „Mężczyźni na przełęczy życia. Studium socjopedagogiczne” (2007). Praca ta, napisana wraz z Joanną Ostrouch, należy do najczęściej cytowanych w dorobku Habilitantki. Monografii tej towarzyszyły artykuły naukowe omawiające węższy zakres zagadnień („Zakres i formy zaangażowania ojców w codzienne relacje z dziećmi”, „Od optymizmu do cynizmu. Studium męskiej przyjaźni”, „Mężczyźni jako synowie starzejących się rodziców”, „Experiencing Masculinity”, „Masculinity, intergenerational relations in a family and care ....”). Na gruncie studiów nad rodzimymi konstruktami męskości monografia „Mężczyźni na przełęczy życia. Studium socjopedagogiczne” była jedną z prac pionierskich. Najmocniejszą stroną analiz zaprezentowanych w tej publikacji była: identyfikacja złożoności sensów i znaczeń nadawanych przez mężczyzn własnym doświadczeniom osadzonym w różnych przestrzeniach życia, refleksja na temat własnej socjalizacyjnej i wychowawczej trajektorii, rodzinnego domu (ojca) jako siły kształtującej „kapitał emocjonalny” mężczyzn oraz ocena istotnych doświadczeń biograficznych w kontekście podejmowania przez mężczyzn kolejnych zadań rozwojowych, właściwych okresowi życiowej stabilizacji. O sile tej pracy empirycznej i jej wpływie na praktykę badawczą świadczy nie tylko wysoki wskaźnik cytowań, ale również znane mi pomysły badawcze doktorantów, by odtworzyć tanto przedsięwzięcie badawcze we współczesnych realiach i warunkach społeczno-kulturowych.

Bezapelacyjnie największym projektem empirycznym zainicjowanym i zrealizowanym przez dr Iwonę Chmurę-Rutkowską wraz z zespołem badaczy i licznych współpracowników był projekt „Gender w podręcznikach szkolnych”(2011-2015). Nie tylko była to największa i najszerzej zakrojona, jak do tej pory, inicjatywa badawcza poświęcona problematyce równościowej/ genderowej obecnej w tekstach edukacyjnych, ale też wspaniały przykład pomysłu, który stał się doświadczeniem uczącym - zmobilizował liczne środowisko badaczy z różnych ośrodków akademickich, edukacyjnych i organizacji pozarządowych. Wypracowany przez środowisko sposób analizy podręczników szkolnych będzie, jak sędzę, długo traktowany jako rozwiązanie wzorcowe i przykład dobrej praktyki wyznaczającej standard metodologiczny dla badaczy tej problematyki. Warto również dodać, że trzytomowa publikacja będąca pokłosiem projektu, należy do często cytowanych publikacji Habilitantki. Wkład tego projektu w rozwój pedagogiki jako dyscypliny uznaję za niekwestionowany - odsłania on i dokumentuje mechanizmy odtwarzania stereotypów płci, mechanizmy marginalizowania i wykluczania kobiet/ dziewcząt i innych mniejszościowych grup

społecznych w tekstach edukacyjnych. Praca ta zawiera także rekomendacje na rzecz zmian i analizę prawną - oferuje praktyce edukacyjnej szereg konkretnych narzędzi zmiany.

Podobne walory zawierają publikacje dokumentujące działanie tych mechanizmów w obszarze edukacji historycznej (projekt „Niegodne historii”. O nieobecności i stereotypowych wizerunkach kobiet w dziejach, w świetle analizy polskich podręczników do nauki historii na poziomie gimnazjum”).

Działania podejmowane w ramach wspomnianych projektów badawczych nie ograniczały się wyłącznie do gromadzenia i analizy danych empirycznych. Każdy projekt wiązał się z intensywną działalnością publikacyjną i aktywnością konferencyjną (seminaria, debaty).

Trudno uwierzyć, że niemal równoległe z pracami badawczymi nad projektami „podręcznikowymi”, dr Iwona Chmura-Rutkowska realizowała indywidualny projekt badawczy „Rówieśnicza przemoc motywowana stereotypami i uprzedzeniami związanymi z płcią w codziennych doświadczeniach gimnazjalistów” - projekt NCN) Materialnym efektem tego projektu są publikacje naukowe - artykuły w wiodących czasopismach pedagogicznych (Forum Oświatowe, Problemy Wczesnej Edukacji) oraz główne osiągnięcie naukowe - monografia „Być dziewczyną - być chłopakiem i przetrwać. Płeć i przemoc w szkolnych narracjach młodzieży” 2019). Habilitantka przyjrzała się zjawisku znanemu i uznawanemu za „oczywiste” w szkolnej codzienności - przemocy ze względu na płć. Problem ten zdefiniowany został przez Autorkę jako przejaw dyskryminacji i naruszenia praw człowieka. Zostały zarysowane krótko- i długoterminowe konsekwencje tego typu przemocy dla zdrowia fizycznego i psychicznego młodzieży. Największą wartością analiz teoretycznych podjętych w tej pracy jest zakwestionowanie dominującego paradygmatu osobistego bezpieczeństwa i ochrony dziewcząt i chłopców, sprowadzanego do uwrażliwiania na stereotypy płci i ich kulturowe skutki. Habilitantka zwróciła uwagę na możliwość analizowania aktów przemocy jako zjawiska systemowego, stanowiącego przeszkodę dla realizacji prawa młodzieży do wolności w edukacji, prawa do bezpieczeństwa tożsamościowego i równego oraz pełnego uczestnictwa w sferze publicznej (szkole). To, w moim przekonaniu, bardzo istotna sprawa, która pozwala na powiązanie mechanizmów przemocy szkolnej ze względu na płć z mechanizmami działającymi w innych sferach życia społecznego oraz w ramach innych niż adolescencja.

W warstwie metodologicznej praca stanowi przykład przemyślanego studium jakościowego zrealizowanego w oparciu o bardzo duże próby badawcze - 358 uczniów i

uczennic II i III klas gimnazjum ze szkół wiejskich i miejskich, przy wykorzystaniu wielości metod i technik - standaryzowanego wywiadu kwestionariuszowego, zogniskowanego wywiadu grupowego, pogłębionego wywiadu indywidualnego i elementów etnografii wizualnej (fotoreportaż biograficzny). Wielość zastosowanych metod i technik badawczych doprowadziła do zgromadzenia pokaźnego korpusu danych empirycznych, dzięki którym Autorce udało się zrekonstruować doświadczenia młodych ludzi w rówieśniczych relacjach, w codziennym życiu szkoły, w kontekście przemocy ze względu na płeć.

Jedyną krytyczną uwagą sformułowaną z perspektywy metodologicznego rygorysty (osobiście nie identyfikuję się z tą perspektywą) byłoby pytanie o sposób wykorzystania i analizy danych jakościowych. Dlaczego zamiast danych narracyjnych, elementów dyskursu, pogłębionych opisów, długich elementów uczniowskich wypowiedzi czy analiz fotografii znajdujemy sporo analiz, w których Autorka odwołuje się do danych ilościowych - liczb?

Z punktu widzenia celów poznawczych obranych przez Autorkę, zastosowany przez Nią sposób powiązania danych ilościowych i jakościowych nie tylko nie dziwi, ale jest zabiegiem nieprzypadkowym i ma głęboki sens. Czytelnicy otrzymują bardzo precyzyjnie skonstruowany tekst raportu badawczego, w którym odsłania się (jest rekonstruowana dzięki danym ilościowym) infrastruktura i mechanika szkolnej przemocy ze względu na płeć. Natomiast druga warstwa tekstu odnosi się wyraźnie do tego, jak owa przemoc „dzieje się” w szkolnej codzienności nastolatków, jak jest przez nich doświadczana, przeżywana, w jaki sposób boli, jak młodzi ludzie próbują jej unikać. Bardzo dobrze, że te dwie warstwy empiryczne nie zostały rozdzielone i przedstawione rozłącznie w postaci dwóch rozdziałów czy innym układzie.

Jeśli idzie o wyniki badań omówionych w monografii, to nie są one zaskakujące. Stwierdzenie to nie oznacza, że formułuję w stronę Habilitantki zarzut o brak odkrycia jakiegoś „nowego” elementu szkolnej rzeczywistości nasyconej przemocą ze względu na płeć. Trafność interpretacji zawartych w pracy Habilitantki polega na tym, że dobrze rozpoznajemy opisywane aspekty szkolnej kultury - czytelnicy odnajdują się w przytoczonych narracjach nastolatków, wiedzą, że przemoc ze względu na płeć realizuje się w opisany sposób (gesty, zaczepki, wulgaryzmy, naruszanie granic intymności i inne), zdają sobie sprawę z bezradności nauczycieli i tabuizacji tego aspektu szkolnej codzienności. Wartość pracy Habilitantki, w mojej opinii, polega na tym, że mniej odnosi się Ona do „palącego problemu”, który powinno się rozwiązać możliwie szybko, ale na zwróceniu uwagi na to, że od lat brakuje politycznej wyobraźni i namysłu nad szkołą jako miejscem tworzenia kultury,

wspierania rozwoju uczennic i uczniów oraz doświadczania przez nich bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Oceniana praca, będąca głównym osiągnięciem naukowym Habilitantki, jak i prace tworzące Jej dorobek podoktorski, dowodzą wysokiego poziomu teoretycznego, refleksyjności, wyczerpania na problemy metodologiczne, świadomości ograniczeń wynikających z przyjętych rozwiązań badawczych, ale też dużej wrażliwości społecznej i wyczuwania problemów, które warto poddać naukowemu oglądowi. Są to prace istotne zarówno z punktu widzenia jakości dyskursu akademickiego - przykłady bardzo dobrze zrealizowanych badań, świetnego warsztatu interpretacyjnego i bardzo dobrego naukowego pisarstwa, ale też prace, których wyniki są ważne społecznie - które obchodzą zwykłych ludzi (odnoszę się w tym miejscu do obecności Habilitantki w przestrzeni medialnej, do czego nawiążę w dalszej części recenzji).

Ocena dorobku Habilitantki w zakresie działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej oraz współpracy międzynarodowej

Oceniając ten aspekt działalności Habilitantki można stwierdzić, że spełnia większość kryteriów określonych w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym:

Uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych: (8) – projekty badawcze realizowane w procedurach konkursowych. Główne osiągnięcie naukowe jest pokłosiem jednego z nich (projekt NCN)

Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji: 8 - udział w konferencjach międzynarodowych, 46 – udział w konferencjach ogólnopolskich.

Udział w komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych - 16 konferencji, seminariów naukowych i debat eksperckich.

Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism: nie wykazano

Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych (2): członkini Rady Naukowej Interdyscyplinarnego Centrum Badań Płci Kulturowej i Tożsamości UAM, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne

Opieka naukowa nad studentami lub doktorantami: opiekunka Koła Naukowego Edukacji Równościowej „Emancypacja”, promotor pomocniczy w przewodach doktorskich (1).

Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich: nie wykazano

Wykonanie ekspertyz lub innych opracowań oraz udział w zespołach eksperckich i konkursowych: Habilitantka jest członkinią Zespołu ds. Europejskiej Karty Naukowca, Rada ds. Jakości Kształcenia UAM, Zespół Pedagogiki Młodzieży przez Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, Zespół Projektu „Gdy nauka jest kobietą”, „UAM dla najlepszych”. Od 2019 roku jest także członkinią Zespołu ds. Polityki Równości i Różnorodności Miasta Poznania. Pani dr Iwona Chmura-Rutkowska wykonała ekspertyzy dla Instytutu Badań Edukacyjnych i Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczące respektowania zasady równego traktowania w podręcznikach szkolnych („Nasz elementarz. Podręcznik do szkoły podstawowej”).

Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych lub krajowych: recenzje (9) artykułów w czasopismach krajowych i recenzja wydawnicza monografii.

Wskazane aspekty aktywności Habilitantki świadczą o udanym połączeniu aktywności badawczej, publikacyjnej, dydaktycznej, eksperckiej i organizacyjnej - zasługują one na jednoznacznie pozytywną ocenę. Taka ocena jest również podzielana przez społeczność akademicką Jej macierzystej Uczelni, która kilkakrotnie uhonorowała Habilitantkę nagrodami Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Trzeba też wspomnieć, że dr Iwona Chmura-Rutkowska jest ważną postacią dla społeczności lokalnej - inicjatorką, organizatorką wystaw, wykładów otwartych, warsztatów (o zasięgu przekraczającym lokalność), działań konsultacyjnych i eksperckich skierowanych do organizacji społecznych, pozarządowych, środowiska nauczycielskiego, młodzieży i aktorów współtworzących kierunki równościowych polityk miejskich. Habilitantka wykazała

również bardzo ciekawą współpracę ekspercką z Biurem Europejskim Agnieszki Kozłowskiej-Rajewicz w latach 2015-16.

Realizacja projektu „Gender w podręcznikach szkolnych” wiązała się z uruchomieniem ogromnej sieci współpracy naukowej środowiska akademickiego i organizacji pozarządowych z całej Polski. Inicjatywa ta związana była również z wyłożoną pracą organizacyjną - koordynacją badań i prowadzeniem wielu ogólnopolskich seminariów, naukowych konferencji i debat eksperckich.

Dr Iwona Chmura-Rutkowska jest postacią znaną w przestrzeni medialnej - wywiady z Habilitantką pojawiały się w wydaniach „Gazety Wyborczej”, „Polityki”. Wielokrotnie gościła w studio radiowym (TokFM, Program Pierwszy Polskiego Radia). Publikowała artykuły na portalach internetowych. Ten obszar medialnej aktywności dr Iwony Chmury-Rutkowskiej jest ściśle związany z podejmowanymi przez nią badaniami naukowymi - projektem „Gender w podręcznikach szkolnych” (badania te realizowane były w trakcie pierwszej odsłony paniki moralnej wokół „gender i genderyzmu”) oraz badaniami nad zagadnieniami dyskryminacji i szkolnej przemocy ze względu na płeć (dyskusja wokół gimnazjum jako najbardziej „problematicznego” etapu edukacyjnego), Jeszcze raz warto podkreślić, że zainteresowania dr Chmury-Rutkowskiej wpisują się w taki typ praktyki badawczej, która interesuje ludzi spoza świata akademickiego - praktyki, która jest społecznie i politycznie istotna, a jednocześnie związana z codziennymi doświadczeniami zwykłych ludzi.

Konkluzja

Całość dorobku dr Iwony Chmury-Rutkowskiej stanowi przykład konsekwentnej drogi badawczej, umiejętnie budowanej i doskonalonej. Habilitantka od lat realizuje badania empiryczne osadzone w perspektywie socjopedagogicznej, poszerzając wiedzę o mechanizmach socjalizacji w odniesieniu do płci kulturowej, o kulturowych i społecznych konsekwencjach obecności mechanizmów dyskryminacji, marginalizacji i wykluczania, rozrywających się szkolnej przestrzeni. Perspektywa badawcza rozwijana przez dr Iwonę Chmurę-Rutkowską łączy problematykę pedagogiczną i socjologiczną, odniesioną do zagadnień kształtowaniem się tożsamości, z podejściem feministycznym. Takie ujęcie

poszerza pedagogiczne spojrzenie na rozwój, kompetencje kulturowe kształtowane w trakcie szkolnego treningu socjalizacyjnego i procesy kształtowania się tożsamości.

Prace badawcze dr Iwony Chmury-Rutkowskiej są oryginalne i oferują nowe spojrzenie na znaczenie doświadczeń socjalizacyjnych, szkolnych i biograficznych - uwrażliwiają na wielość i złożoność kontekstów kształtujących ludzką tożsamość.

Z poziomem osiągnięć naukowych koresponduje zaangażowanie i aktywność dydaktyczna oraz aktywność na rzecz popularyzacji wiedzy o edukacji, socjalizacji w kontekstach antydyskryminacyjnych i równościowych. Dorobek naukowy potwierdzony jakością publikacji jest dopełniony aktywnością organizacyjną dowodzącą istotności współpracy z szerokim środowiskiem badaczy reprezentujących inne dyscypliny nauki, metodologie i praktyki edukacyjne.

W moim przekonaniu dorobek ten spełnia wymagania Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Zdecydowanie popieram wnioski o nadanie dr Iwonie Chmurze-Rutkowskiej stopnia doktora habilitowanego w zakresie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Iwona Kopcewicz